

Klimat- och näringslivsdepartementet

Statens energimyndighet
Box 310
631 04 Eskilstuna

Uppdrag att genomföra en kartläggning av Sveriges territorium och ekonomiska zon för att identifiera områden med potential för fossilfri energiproduktion och tillhörande energidistribution samt att se över sina riksintresseanspråk

Regeringens beslut

Regeringen ger Statens energimyndighet (Energimyndigheten) i uppdrag att, i enlighet med vad som anges under rubriken Närmare om uppdraget, genomföra en kartläggning av Sveriges territorium och ekonomiska zon för att identifiera områden med potential för utbyggnad av fossilfri energiproduktion och tillhörande energidistribution. Energimyndigheten ska samtidigt se över riksintresseanspråk för fossilfri energiproduktion och energidistribution och ta fram underlag för och redovisa sin syn på vilka områden som är särskilt lämpliga för fossilfri energiproduktion och energidistribution. Det ska av redovisningen framgå vilka kriterier som myndigheten har tillämpat för sina bedömningar, där ett av kriterierna ska vara om nyttjandet av området kan bidra till att stärka totalförsvaret.

Uppdraget ska, i den del som gäller kartläggningen, genomföras i samverkan med Naturvårdsverket, Försvarmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Energimyndigheten ska lämna en redovisning av den del av uppdraget som gäller kartläggningen till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) så snart som möjligt, dock senast den 25 oktober 2024.

Energimyndigheten ska lämna en slutredovisning av uppdraget med avseende på översynen av riksintresseanspråk och särskilt lämpliga områden

till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 25 oktober 2025.

Närmare om uppdraget

För att säkerställa en korrekt och fullständig bild av förutsättningarna för energitillförsel i relation till de bestämmelser som finns i artikel 15b och 15c i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2413 om ändring av direktiv (EU) 2018/2001, förordning (EU) 2018/1999 och direktiv 98/70/EG vad gäller främjande av energi från förnybara energikällor, och om upphävande av rådets direktiv (EU) 2015/652 (förnybartdirektivet) ska Energimyndigheten samverka med Naturvårdsverket, Forsvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap under kartläggningen. Energimyndigheten bör därutöver hämta in synpunkter från Havs- och vattenmyndigheten, Energimarknadsinspektionen, Riksantikvarieämbetet, Tillväxtverket, Sametinget, Statens jordbruksverk, Boverket, Skogsstyrelsen, länsstyrelser och kommuner, liksom från andra relevanta aktörer och myndigheter som kan vara berörda. För den del av uppdraget som avser översyn av riksintresseanspråk och särskilt lämpliga områden bör Energimyndigheten därutöver inhämta synpunkter från branschaktörer.

Kartläggningen

Skyldigheten att genomföra kartläggningen följer av artikel 15b i förnybartdirektivet. Medlemsstaterna ska enligt artikeln *utföra en samordnad kartläggning för utbyggnaden av förnybar energi på sitt territorium för att identifiera den inhemska potentialen och de tillgängliga landområden (både ovan och under jord), havs- eller inlandsvattenområden som är nödvändiga för att uppföra anläggningar för förnybar energi, och tillhörande infrastruktur, såsom nät och lagringsanläggningar, inklusive värmelagring, som krävs för att de minst ska kunna uppfylla sina nationella bidrag till det övergripande unionsmål för 2030 för förnybar energi som fastställs i artikel 3.1 i förnybartdirektivet* (unionsmålet för förnybar energi). Energimyndigheten behöver därför utforma kartläggningen så att den uppfyller de krav som följer av artikel 15b i förnybartdirektivet. Kartläggningen innebär inte en sådan avvägning mellan motstående intressen som görs i samband med exempelvis prövning av tillstånd, vid fysisk planering eller för prövning av bygglov.

Kartläggningen omfattar områden med potential för utbyggnad av all fossilfri energiproduktion och energidistribution. Förutsatt att Europaparlamentets och rådets förordning om restaurering av natur träd i

kraft under kartläggningsarbetet, ska kartläggningen samordnas med arbetet att ta fram en nationell restaureringsplan enligt den förordningen.

Kartläggningen ska resultera i en rapport där det tydligt framgår vilken del av rapporten som rör förnybar energi och vilken del som rör övrig fossilfri energi, samt hur stor mängd fossilfri energiproduktion som redan finns på plats. Rapporten ska innehålla kartor såväl som beskrivningar.

Kartläggningens omfattning

För uppdraget ska befintligt material, som exempelvis havsplaner och riksintresseanspråk för energiproduktion och energidistribution, samt kända samexistenslösningar, användas i så stor utsträckning som möjligt. Ett särskilt fokus för kartläggningen ska vara att visa hur värmepumpar och solenergi på befintliga konstgjorda ytor kan användas för att nå det nationella bidraget till unionsmålet för förnybar energi.

Alla områden som har potential för fossilfri energiproduktion och energidistribution ska identifieras och redovisas. Med det avses områden där en ny energiproduktion och -distribution skulle kunna anläggas under förutsättning att nödvändig infrastruktur och tekniska förutsättningar finns. Det kan dock finnas konkurrerande markanspråk eller motstående intressen i de områden som Energimyndigheten identifierar vid genomförandet av uppdraget. Vilket intresse som ska ha företräde avgörs vid prövning i varje enskilt fall. Det ingår inte i uppdraget att Energimyndigheten vid kartläggningen tar ställning till vilket intresse eller vilket markanspråk som ska ha företräde. Samtidigt kan det vara så att ett område varken är tillgängligt eller anses ha potential för utbyggnad av förnybar energi därför att befintliga förhållanden uppenbart omöjliggör sådan utbyggnad på platsen. I de fallen kan utbyggnad av förnybar energi inte heller anses förenlig med befintlig användning. Sådana områden behöver därför inte redovisas

Redovisningen av områden med potential för utbyggnad av förnybar energi ska göras på en nivå som möjliggör ett framtida utpekande av sådana accelerationsområden för förnybar energi som föreskrivs i artikel 15c i förnybartdirektivet. Energimyndigheten ska prioritera områden, helst större sammanhängande områden, som skulle kunna pekas ut som accelerationsområden för i första hand solenergi och värmepumpar, till exempel bebyggda ytor som ligger i tätortsmiljöer, industriområden eller vid lantbruk.

Förnybartdirektivet omfattar endast förnybar energiproduktion och kartläggningen behöver därför innehålla särskilda redovisningar om potential för förnybar energiproduktion och tillhörande energidistribution.

Översyn av riksintresseanspråk och särskilt lämpliga områden

Energimyndigheten har redan idag i uppgift att löpande se över de riksintresseanspråk och de utpekanden som myndigheten har gjort av områden som är särskilt lämpliga för energiproduktion och energidistribution och vid behov lämna uppgifter om nya sådana områden till länsstyrelsen enligt 2 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden.

Energimyndigheten ska aktualisera och redovisa de områden som myndigheten bedömer vara av riksintresse eller som kan vara särskilt lämpliga för fossilfri energiproduktion och energidistribution enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. För det ändamålet ska Energimyndigheten ta fram kriterier och annat nödvändigt underlag för bedömning av vilka områden som är särskilt lämpliga för sådan energiproduktion och energidistribution. Ett av kriterierna ska avse huruvida nyttjandet av området kan bidra till att stärka totalförsvaret. Energimyndigheten ska redovisa sin syn på vilka områden som bör pekas ut. Översynen av områden som är av riksintresse eller är särskilt lämpliga för energiproduktion eller -distribution ska syfta till att göra de utpekade områdena relevanta och användbara för planerande och tillståndsprövande myndigheter liksom för energiaktörer.

Inom denna del av uppdraget ska Energimyndigheten ta hänsyn till de nationella specifikationer för riksintressen som tas fram inom ramen för Lantmäteriets arbete med en digitaliserad samhällsbyggnadsprocess

Skälen för regeringens beslut

Senast den 21 maj 2025 ska medlemsstaterna utföra en samordnad kartläggning för utbyggnaden av förnybar energi på sitt territorium i syfte att bidra till unionsmålet för förnybar energi.

Kartläggningen som följer av förnybartdirektivet avser att identifiera potential för utbyggnad av förnybar energiproduktion och energidistribution. Kartläggningen har i detta uppdrag utökats till att omfatta potential för utbyggnad av all fossilfri energiproduktion i syfte att ge en helhetsbild av svensk energiförsörjning och energidistribution idag och 2030. Regeringen

ser ett behov av en snabb ökning av tillgänglig energiproduktion och det behovet kan bara mötas om alla fossilfria energilag bidrar.

Förhandlingarna om Europaparlamentets och rådets förordning om restaurering av natur är sitt i slutskede och förordningen kan komma att träda i kraft till sommaren 2024. I förordningsförslaget finns en skyldighet att samordna utarbetandet av nationella restaureringsplaner med kartläggningen av områden som krävs för att uppfylla åtminstone de nationella bidragen till målet för förnybara energikällor för 2030. Energimyndigheten kan därför behöva ta hänsyn till detta i sitt arbete.

Energimyndigheten är den myndighet som har ansvar för frågor om tillförsel och användning av energi i samhället och är därför bäst lämpad att genomföra en sådan kartläggning.

Det är Energimyndigheten som har uppsikt över hushållningen med mark- och vattenområden på energiområdet och som ska bedöma riksintresseanspråk när det gäller energiproduktion och energidistribution, 1 och 2 §§ förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden. Energimyndighetens bedömningar av vilka områden som utgör riksintressen är jämförelsevis gamla och det finns anledning att säkerställa att de fortfarande är aktuella, liksom det finns anledning att se över vilka nya områden som är av särskild betydelse för den energiomställning som samhället står inför i dag. Eftersom uppdraget att genomföra en nationell kartläggning innebär en grundlig genomgång av potentialen för utbyggnad av fossilfri energi, är det lämpligt att samtidigt se över riksintresseanspråken. Utöver områden som är av riksintresse kan det även finnas områden som är särskilt lämpliga för energiproduktion och energidistribution. Enligt 3 kap. 8 § miljöbalken ska sådana områden så långt det är möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar. För att tillståndsprövande myndigheter vid exempelvis tillståndsprövning för nya anläggningar ska kunna göra en riktig bedömning av vilka områden som är av särskild betydelse för energiproduktion eller -distribution, är det av avgörande betydelse att det finns ett aktuellt underlag. Utan sådant underlag kan förutsättningarna att bygga ut fossilfri energiproduktion och distribuera den över landet försämrats. Energimyndigheten bör därför ges i uppdrag att, utifrån den nationella kartläggningen, ta fram underlag för och redovisa sin syn på vilka områden som är särskilt lämpliga för fossilfri energiproduktion

och energidistribution som en del i den kunskapsförsörjning som förutsätts i förarbetena (se prop. 1997/98:45 del II, s. 29).

På regeringens vägnar

Ebba Busch

Filip Vestling

Kopia till

Försvarsdepartementet/ESS och EMF

Finansdepartementet/BA och K

Kulturdepartementet/KKM

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/SPN, SMF, RUL och FJR